

Handläggare
Frida Samuelsson
Telefon: 08-50824252**Till**
Skärholmens stadsdelsnämnd

Svar på skrivelse från Sverigedemokraterna (SD) gällande avhopparverksamhet - nya krav i nya socialtjänstlagen

Tjänsteutlåtande

Förvaltningens förslag till beslut

Skärholmens stadsdelsnämnd godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen och lägger det till handlingarna.

Sammanfattning

Sverigedemokraterna (SD) har lämnat en skrivelse till förvaltningen med frågor för besvarande gällande avhopparverksamhet enligt nya socialtjänstlagen.

Lagstiftningen gällande avhopparverksamhet inte ändrats. Däremot pågår en utredning på regeringens uppdrag kring om det bör finnas en särskild reglering av avhopparverksamhet. Förvaltningen kan inte förrän ett konkret förslag finns spekulera i om och hur detta sånt fall skulle påverka verksamheten.

Bakgrund

Vid Skärholmens stadsdelsnämnds sammanträde 2026-02-19 lämnar Tapani Juntunen (SD) och Roland Johansson (SD) in en skrivelse till förvaltningen för beredning.

Ärendet

I skrivelsen anför Tapani Juntunen (SD) och Roland Johansson (SD) att kraven på kommunens socialtjänst att tillhandahålla möjligheten för så kallad avhopparverksamhet ökat sedan nya socialtjänstlagen trädde i kraft 1 juli 2025. Följande frågor ställs till förvaltningen:

1. Hur förändras organisationen för att anpassas till de nya formella kraven i den nya socialtjänstlagen avseende avhopparverksamhet?
2. Finns det några lokala styrdokument, lokala rutindokument kopplat till denna avhopparverksamhet?
3. Kommer samarbetet med polisen att på grund av ny

lagstiftning på något väsentligt sätt förändras avseende avhopparverksamheten?

4. Hur är det tänkt att samarbetet med stadens centrala socialförvaltning ska fungera nu när ny lagstiftning finns avseende avhopparverksamheten?

5. Anser förvaltningen att förvaltningens kostnader för avhopparverksamhet kommer att öka på grund av den nya lagstiftningen gällande avhopparverksamhet?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ och familj inklusive fritid.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Avhopparverksamhet – definition och ansvar

En avhoppare är en person som har valt att lämna organiserad brottslighet och som bedöms vara i behov av samhällets stöd och skydd för att fullfölja detta. En förutsättning för att bli avhoppare är att individen vill lämna en kriminell miljö som har någon form av våldskapital och att det finns en hotbild, antingen sedan tidigare eller i samband med avhoppet.

Flera myndigheter ansvarar för delar av avhopparverksamheten; socialtjänsten, polisen, kriminalvården, Statens institutionsstyrelse (SIS) och Socialstyrelsen.

Pågående översyn av stödet till avhoppare från organiserad brottslighet

I socialtjänstlagen finns bestämmelser som tydliggör socialnämndens ansvar att förebygga och motverka brottslighet, utöver det mer breda förebyggande arbetet. Socialnämnden ska också särskilt arbeta för och ta initiativ till att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga. Dessa finns dels i en åldersneutral bestämmelse (6 kap. 8 § SoL), dels i en specifik bestämmelse för barn och unga (18 kap. 4 § SoL). Syftet är att komplettera socialtjänstens allmänt preventiva arbete med ett tydligt brottsförebyggande arbete där särskilda brottsförebyggande och återfallsförebyggande insatser används.

Fokus är den sociala brottspreventionen, vilken syftar till att minska individens risk och benägenhet att begå brott och återfalla i brott. Bestämmelserna är utformade så att de stämmer överens med socialtjänstlagens karaktär av ramlag, dvs. de listar inte särskilda insatser, metoder eller målgrupper.

Det finns inte någon uttalad skyldighet enligt nya socialtjänstlagen att bedriva avhopparverksamhet eller att erbjuda insatser riktade specifikt till avhoppare.

Av 13 kap. SoL framgår vissa insatser som socialnämnden ska kunna erbjuda, exempelvis brottsofferstöd, budget- och skuldrådgivning och stöd vid skadligt bruk eller beroende. Det finns även bestämmelser för att förebygga och motverka att barn far illa (18 kap. SoL). Någon reglering som särskilt pekar ut socialnämndens ansvar för avhoppare från organiserad brottslighet finns dock inte. Det finns inte heller någon rättslig definition av begreppet avhoppare.

För att säkerställa att avhoppare får relevant stöd ser regeringen anledning att se över om det finns behov av en reglering i socialtjänstlagen av kommunernas ansvar för avhoppare och insatser för att lämna organiserad brottslighet (se vidare i [kommittédirektiv Förtydligat ansvar för stöd till avhoppare och förstärkt kontroll av externa aktörer som bedriver avhopparverksamhet](#)). Uppdraget ska redovisas senast den 6 november 2026.

Avhopparverksamheter i Stockholms stad

Stockholms stad erbjuder avhopparverksamhet i samverkan med andra myndigheter för stöd och skydd till barn, unga och vuxna att lämna organiserad brottslighet.

Avhopparverksamheten är ett samarbete med avhopparsamordnare på polisen och socialtjänsten för de som är i behov av stöd och skydd för att hoppa av en organiserad brottslighet.

Socialtjänsten hjälper den enskilde att få kontakt med en avhopparsamordnare på polisen, som tillsammans med enskilde bedömer om det finns en hotbild riktad mot hen. Enskilda kan även själv kontakta en avhopparsamordnare inom lokalpolisområdet. I vissa stadsdelar i staden finns sociala insatsgrupper (SIG) som enskilda kan kontakta direkt.

Genom sociala insatsgrupper får enskilda kontakt med en lots eller samordnare som kan hjälpa hen att göra en livsstilsförändring för att lämna kriminaliteten. Sociala insatsgrupper samarbetar bland annat med polisen, kriminalvården och frivården, Jobbtorg Stockholm, missbruk- och beroendevården samt psykiatrin. Lotsen eller samordnaren ansvarar för samarbetet och kontaktar de som behöver vara med.

Sociala insatsgrupper och avhopparverksamheter i Skärholmen

Sociala insatsgrupper (SIG) finns i Skärholmens stadsdelsförvaltning sedan flera år. De samordnar stöd för både ungdomar och vuxna i kriminalitet eller med hög risk för kriminalitet och kan nås både via biståndsbeslut och genom egen kontakt med möjlighet till fem fria samtal. Under 2025 har 23 ärenden varit aktuella inom SIG, varav 16 är ungdomar. SIG-gruppen arbetar intensivt med att sprida information om insatsen både till interna och externa samverkanspartners vilket kan vara en orsak till att antalet ärenden som aktualiserades ökade under hösten 2025.

Några exempel på samverkan som skett under året är att SIG är representerade i Trefas-samverkan som är en nära samverkan mellan socialtjänst, polis och kriminalvård för att förhindra dödligt skjutvapen-våld. Arbetssätt har också tagits fram för att systematiskt motivera alla som aktualiseras inom SIG Unga att ta del av barn- och ungdomspsykiatriens (BUP) insatser. Brottsförebyggande verksamheten har regelbunden kontakt med BUP i syfte att aktualisera ärenden till BUP ANB (pilotprojekt som riktar sig till ungdomar i riskzonen för allvarlig kriminalitet).

Det finns stadsövergripande vägledning kring SIG och samverkansöverenskommelser mellan kommun och polis som berör avhopp. För att det ska vara ett "avhopp" behöver polisen vara involverad och bedöma hotbilden. Det är också uppdelat i staden vem som står för insatser beroende på hotbild. Har ärendet en hög hotbild och att det finns behov av att omlokalisera avhopparen från Stockholm ska ärendet istället handläggas av socialförvaltningens centrala avhopparverksamhet. Är det lägre hotbild stannar ärendet inom stadsdelsförvaltningen. Socialtjänsten har en intern ansvarsfördelning för arbetet.

Lagstiftningen gällande avhopparverksamhet har inte ändrats. Däremot pågår en utredning på regeringens uppdrag kring om det bör finnas en särskild reglering av avhopparverksamhet. Förvaltningen kan inte förrän ett konkret förslag finns spekulera i om och hur detta sånt fall skulle påverka verksamheten vad gäller organisation och kostnader.

Magnus Borgsten
Stadsdelsdirektör
Skärholmens
stadsdelsförvaltning

Anna Hamlin
Avdelningschef
Skärholmens
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Skrivelse avhopparverksamhet - nya krav i nya socialtjänstlagen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Magnus Borgsten, Stadsdelsdirektör	2026-05-06
Anna Hamlin, Avdelningschef	2026-05-06